

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
na pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno

v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:

Enostolpna petlinna vrsta
malih oglasov po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglas nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 3.— in 4.—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Posilnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopis
se ne vračajo; neuradna pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravnništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Preganjanja.

Komaj je stopila Radičeva stranka na parlamentarna tla, že so se začele v njej pojavljati notranje krize. Stara radikalna gesla so stopala v ozadje, realna politika je zahtevala novih orientacij. V stranki in v klubu so nastopale struje, ki so se vsaka po svojem prepričanju začele prilagodevati novim razmeram. Parlamentarni obrat sam je tudi povzročil marsikatero nesoglasje, ki se še do danes ni izgladilo in se pojavlja v najnovejših notranjih sporih. Dočim je skrajno opozicijsko stališče, ki se je javljalo v abstinenca, zbijalo vrste Radičeve stranke v trdno, nezlomljivo falango skupaj, je parlamentarno življenje prineslo v stranko neizbežno razliko v presojanju političnih in notranjestranskih razmer. Radičevi stranki je bilo s tem, da je stopila v akcijo, usojeno valovanje in spreminjanje in razkrazjanje, kakor vsakemu drugemu organizizmu.

Usodnosrečna roka Pribičevićeva in Žerjavova namerava sedaj, kakor čitamo, započeti prirodni proces, ki tudi Radičevi stranki ni prizanesel, umetno pospešiti. Pripravlja se proti Radičevi stranki nasilje. Ze priprave se vrše na skrajno neroden način. Radič mnogo brblja, marsikaj pametnega, pa tudi mnogo nespametnega. Nihče ni tako tragično občutil njegovega nepremišljenega in nebrzdanega govorjenja kakor bivša Davidovičeva vlada. A Radiču se mora vsaj to priznati, da svojega, četudi nebuloznega programa, ne prevzema od drugih strank in da hoče svoj program doseči mirnim, nerevolucionarnim potom. Tudi ko je vstopil v kmečko internacionalo ruskih sovjetov, je to storil pod izrecnim pogojem, da si pridržijo svoj program v celoti in da se bo za dosego svojega programa posluževal mirnih metod. Sovjeti so sprejeli Radiča iz slovanske kurtuazije v svojo sredino, ne pa iz prepričanja, da dobijo v njem novega sobojevnika za svoja komunistična načela in svoje boljševiške metode. Vsi, ki poznamo Radiča in njegove ljudi, smo tudi prepričani, da ni v njih niti trohice komunizma, niti najmanjše volje, svoj program uresničiti z ognjem in mečem. Radičevci si privisujejo s ponosom zaslug, da so s svojim radikalnim programom na papirju spodmaknili komunistom popolnoma tla med hrvaškimi narodom. In vsi, prijatelji in neprijatelji, smo jim do danes to zaslugu radevolje priznavali. Za to nam tudi sedaj ni bilo treba nobenih dokazov, da je v Pribičeviću »Reči« ob-
javljeni sporazum med Zinovjevom in Radičem prost, neroden falzifikat.

Toda Pribičević in Žerjav tirata kljub vsemu temu sedanjo vlado na pot preganjanja. Ne gre jima za državo, ne za boj proti boljševizmu, saj se je Pribičevićeva stranka na Hrvaškem in Žerjavova na Slovenskem pri občnih volitvah po lokalnih strankinih potrebah sama vezala s komunisti, gre jima samo, da obdržita oblast v svojih rokah. Stranka in oblast je tem ljudem več, nego država, nego prirodni, četudi težavni normalni razvoj v notranji politiki. Pomisliti pa je treba, da v tem specialnem slučaju preganjanja Radičeve stranke ni prizadeta samo stranka, ampak tudi celi hrvaški narod, ki danes stoji, če je to komu ljubilo ali neljubilo, za Radičem. Nasilje rodi reakcijo in ustvarja za dolge dobe nenormalne razmere v državah. Ali mi nimamo že dovolj nenormalnih razmer? Solunski proces, ki je ostal za nas prečane velika tajnost, še danes meče svoje sence v naše notranje politično življenje. Izjemni zakoni proti komunistom so nam donesli tajne organizacije in struje, ki nam demoralizirajo naše javno življenje in nam jemljejo jasen pogled na daljni razvoj našega družabnega življenja. Sedaj naj še pride nasilno preganjanje džemiteja, Nemcev in Radičevcev! To niso metode, s katerimi se iztreblja zlo iz političnega življenja, slonečega na demokratskem splošnem volivnem pravu. V politiki ne smejo vladati batine, bajoneti in ječe, politika je borba idej proti idejam.

V interesu države bi želeli, da ne govorimo gluhim ušesom.

Obisk dr. Marinkovića v Sofiji.

NAMEN MARINKOVIČEVEGA POTOVANJA V BOLGARIJO — ZBLIZANJE Z BOLGARI.

Belgrad, 20. dec. (Izv.) Dr. Voja Marinković, ki se je mudil nedavno v Sofiji, je podal sledečo izjavo o svojem potovanju:

O mojem potovanju v Sofijo so se razširile vesti, da je bil njegov namen sodelovanje pri ustvarjanju nekakega protiboljševiškega bloka. Mislim, da je ustvarjanje takega bloka nepotrebno. Naša država je dovolj močna, da se je sama ubranila komunistične nevarnosti takrat, ko je v resnici obstojala. Ne vidim, čemu bi šli v neko internacionalno kombinacijo proti boljševikom, ko ta nevarnost stvarno ne obstoja. Kolikor je sovjetska politika naperjena proti naši državi, je naša država dovolj močna politično, diplomatično in vojaško, da se z uspehom brani take politike.

Motivi mojega potovanja so povsem navadni. Zdavna sem že popolnoma na čistem, da je vprašanje naših odnosov z Bolgarijo najvažnejše vprašanje naše zunanje politike. Za mene je ravno tako jasno, da do definitivne konsolidacije za nas ne more priti, dokler se to vprašanje pravilno ne reši. Ne moremo več živeti z možnostjo bolgarske nevarnosti za hrbtom. Na to mora misliti vsak odgovoren politik v naši državi. Kdor je bil srbski minister leta 1915, ima dvojno dolžnost, da na to niti en trenutek ne pozabi. Da bo naša država mogla mirno gledati v bodočnost, mora ali Bolgarija izginiti s površja ali pa se mora z njo najti definitiven modus vivendi. Očitno je, da moramo mi in Bolgari želeli samo drugo

rešitev. Kadar tako želimo, moramo tudi za to delati. Zato je potrebno, da se med seboj spoznamo in to kar najbolj točno in vestno.

Kar se mene tiče, delam to. Spremljam dogodke v Bolgariji, kolikor je to iz Belgrada mogoče. Davno sem obračal na njo veliko pažnjo. V takih stvareh je neposredno osebni stik najboljši. Davno sem že obljubil prijatelju Rakiću, ki dobro ve, koliko se zanimam za dogodke v Bolgariji, da ga bom obiskal v Sofiji. Končno sem našel priliko. Če tega ne bi sedaj napravil, bogve, kdaj bi se mi ponudila prilika.

Razume se, da ne morem vsega povedati, kaj sem vse videl in kaj mislim, da sem vse videl. Lahko rečem, da sem s potovanjem zadovoljen. Brez ozira na ljubeznivost in pozornost, s katero sem bil sprejet v Sofiji, mi je ljubilo, da sem mogel ugotoviti, da je ideja o potrebi trajne ureditve naših odnosov mnogo močnejša in stvarnejša, nego bi mogel verjeti z ozirom na relativno veliko bližnjo obojestransko zelo težko preteklost.

Kljub vsej zaostrenosti strankarskih odnosov v Bolgariji je prišlo do zelo velikega soglasja v teh vprašanjih. Nadejam se, da ne bo pri tem ostalo in da se bodo našli trezni politiki z ene, kakor druge strani, ki bodo poskrbeli, da to idejo na obeh straneh pojačajo in privedejo do konkretne kombinacije. Cim pogostejši stiki morejo samo koristiti.

Pred diplomatskimi zapletitjaji radi Albanije.

SPOMENICA ALBANSKE VLADE NAŠI VLADI IN ODGOVOR NAŠE VLADE.

Belgrad, 20. dec. (Izv.) Poslednji spor ob albansko-srbski meji so zapadnoevropski diplomaciji zelo dobrodošli, da pokažejo svoje neprijateljstvo napram naši državi. Zato je poslušno režim, časopisje že prej, predno je prišlo akcijo proti vladi Fan Noli, pričelo politično svoje kolone s krvavimi vestmi o vstaji v Albaniji. Zato ni čudno, da se je svetovno javno mnenje že takoj v začetku obrnilo proti nam, in da se naša država nahaja zopet na zatožni klopi radi albanskega vprašanja, radi katerega smo že itak doživeli par blamaž pred svetovnim forumom.

Albanska vlada se je sedaj pritožila na Društvo narodov, njeni diplomati pa so obenem obvestili vse te države o tem, da se je upor pripravil na naši strani, da so prve čete, ki so prišle preko albanske meje bile sestavljene od beguncov, ki so se nahajali na naši strani in da se uporniki nahajajo na našem ozemlju.

Za podkrepitev takih vesti služijo dogodki, ki so se odigrali pri poslednjih navalih v Albaniji, če se smejo sploh tako imenovati te od zainteresiranih držav mastno plačane homatije. Tako je bil na primer predsednik vlade Ahmed beg Zogu, ko so ga pregnali iz Albanije pristaši Fan Noli, zelo ljubeznivo sprejet od Pašičeve vlade. Njemu in njegovemu spremstvu je bil dan na razpolago ves hotel »Bristol« in večje število državnih avtomobilov. S takimi nepravilnostmi bodo sovražniki naše države prav lahko operirali. Albanska vlada je po svojem belgrajskem poslaniku danes oficijelno protestirala. Albanski poslanik je namreč danes ministrstvu za zunanje zadeve izročil spomenico svoje vlade, v kateri protestira proti temu, da se belgrajska vlada vtika v njene notranje razmere in krši s tem mir na Balkanu, da omogočava oboroževanje uporniških čet na svojem ozemlju.

Na to spomenico bo vlada odgovorila. Zaenkrat se je omejila na to, da javnosti poda kratko poročilo, v katerem pravi, da je Albanija sestavila spomenico v tonu, ki ni običajen v medsebojnih diplomatskih odnosih in dementira albanske trditve. Sklicuje se na sporazum med Ninčičem in Mussolinijem, kjer je rečeno, da se nobena od teh držav ne bo vmešavala v notranje albanske razmere. V isti sapi piše belgrajsko časopisje, da vodijo albanske če-

te častniki, ki ne razumejo albanskega jezika. Pri tem se očitno misli na Italijane. Kar se tiče nevtralnosti, je že Mussolini tak sporazum na očiten način dementiral, kajti poslal je nekaj vojniških ladij pred Albanijo. Da te ladje niso poslale zato, da bi opazovale, je več kot razumljivo.

Ne glede na te najnovejše komedije na Balkanu se morajo odločno obsoditi take metode, kajti iz pisanja režimskih listov je razvidno, da se je hotel upor izrabiti za volitve. Vprizorjene so v času, ko je prispel v Albanijo novi ruski poslanik.

Delati se mora na to, da sramota, ki si jo je nakopal režim, ne pade na našo državo, ko pride njeno vodstvo zopet v roke poštenih ljudi.

Rim, 19. dec. (Izv.) Albansko poslanstvo v Rimu javlja: Italijanski bojni ladij sta se usidrali pred Valono in križarita poizvedovale po obali. Na grški meji so se pojavile nove tolpe. Za dogodke v Albaniji vlada velik interes v Belgradu in je na albanski meji pripravljena artiljerija.

Zeneva, 20. dec. (Izv.) Glavni tajnik Društva narodov v Zenevi je prejel brzojavko Fan Noli, albanskega ministrskega predsednika ter zunanjega ministra ad interim, v kateri trdi, da so bili organizirani nemiri v Jugoslaviji. Nadalje prosi Fan Noli za intervencijo pri jugoslovanski vladi, da se tako prepreči nov požar na Balkanu. Vsebinsko brzojavke so sporočili tudi jugoslovanskemu poslaniku v Bernu in počuli o njej člane Društva narodov.

Ninčičeve pogodbe.

Belgrad, 20. dec. (Izv.) Danes se je vrnil v Belgrad iz Benetk na vladin poziv predsednik naše delegacije dr. Rybač. Kakor znano se bo v Benetkah sklenilo več konvencij, ki so bile predvidene že v sporazumu med Pašič-Pribičevićem in Mussolinijem vlado, vendar pa je delo vsled pretiranih italijanskih zahtev zelo slabo napredovalo. Italijanske zahteve so bile vsak dan večje, tako da Rybač ni mogel vzeti nase odgovornosti za popuščanje. To popuščanje z naše strani bi bilo moralo biti še večje po potovanju Ninčičem v Rim, kjer je moral Mussoliniju, ki mu je obljubil podporo v ustvarjanju protiboljševiškega bloka, popuščati v vseh važnih vprašanjih pri sklepanju konvencij. Predvsem so konven-

cije o železniškem prometu, o obmejnih conah in zaključna pogajanja o eksploataciji reškega pristanišča.

POPOLN NEUSPEH DR. DRINKOVIĆA MED HRVATI.

Belgrad, 20. dec. (Izv.) Danes se je vrnil s svojega agitacijskega potovanja minister brez portfelja dr. Drinković. Na svojem potovanju po Hrvatski in Dalmaciji je poskušal najti okrožje, kjer bi lahko kandidiral. Povsod pa je bil sprejet s preziranjem in niti njegovi nekdanji najožji prijatelji niso hoteli občeovati z njim, odkar se je prodal PP režimu. To potovanje pomeni zanj popoln neuspeh in z ozirom na to se je pojavil proti njemu oster odpor in se zahteva, da izstopi iz vlade, ker se je pokazalo, da je cena, za katero se je prodal, bila prevelika, ker ne more nič koristiti na Hrvaškem in v Dalmaciji. Smatra se, da je po tem neuspehu ostavka Drinkovičeva skoraj neizogibna. Dr. Šurmin je tudi odklonil njegov sprejem v takozvano Hrvatsko narodno stranko, ki jo je baje osnoval iz kupljenih ljudi na Hrvaškem.

SHOD SDS V ZAGREBU.

Zagreb, 20. dec. (Izv.) Jutri ob 10. dopoldne se bo vršil shod samostojnih demokratov. Govorili bodo: Svetozar Pribičević, Grisogono in Krizman, ki so se danes pripečali v Zagreb.

LISTA HRSS ZA SREM.

Zagreb, 20. dec. (Izv.) Včeraj je bila vložena prva kandidatna lista HRSS in sicer ze sremosko županijo. Sodišče je danes to listo potrdilo. Nosilec liste je dr. Maček. Dalje kandidirajo za okraj Zupanje Anton Babić, za okraj Vinkovci dr. Ladislav Polić, za Vukovar dr. Smolja, za Litrovica-Sid dr. Lumačević, za Ilok dr. Habrović, za Staro Pančevo-Irik dr. Rajković, za Rumo-Zemun Jakob Šoblošter.

PRED SPORAZUMOM TIPOGRAFOV IN TISKARNARJEV.

Zagreb, 20. dec. (Izv.) Danes so se cel dan vršila pogajanja med delegati tipografov in lastnikov tiskaren. Na pogajanjih sta se približali stališči obeh strank, in sicer so tipografi popustili v toliko, da se sedanji tarif podaljša samo do 30. novembra 1925. O pogajanjih je bil izdan skupni komunique, ki pravi, da sta se stališči obeh strank tako približali, da bodo pogajanja, ki se bodo nadaljevala v torek, privedla do končne rešitve spora.

NOVA BALKANSKA ZVEZA.

Belgrad, 20. dec. (Izv.) Današnji listi poročajo o novi balkanski zvezi in trdijo, da se govori, da je Romunija že pristala na to, da sklene novo balkansko zvezo z Grčijo in Jugoslavijo. Trdi se, da se bodo pričela pogajanja te dni in da bo pri njih igral posebno ulogo Venizelos. Ravnotako poročajo, da se je v tem cilju ob priliki svojega bivanja v Parizu sestal z Venizelosom in Politisom, grškim poslanikom v Parizu. Gotovo je, da se na Balkanu pripravlja več zvez, ki se ne morejo imenovati balkanske zveze v smislu predvojne zveze, ampak zveze reakcije in velekapitala proti socialnim strujam.

Mussolini se umika!

Rim, 20. dec. (Izv.) Dogodki zadnjih dni, zlasti pa odkritja o umoru duhovnika Minzonija po fašistih, so tako zelo vplivali na Mussolinija, da je danes popolnoma nepričakovano predložil zbornici načrt izpremembe volivnega zakona. Mussolini predlaga v glavnem vzpostavitev prejšnjega demokratskega volivnega reda. Mussolini hoče s tem načrtom omogočiti povratek demokratsko-ustavnih razmer in upa, da opozicijo pridobi za pozitivno sodelovanje, obenem pa jo spravi s fašizmom. Med političnimi krogi je napravil nepričakovani korak Mussolinija velik vtis, prevladuje pa mnenje, da je to poslednje zvonjenje fašizmu. Zbornica se je odgodila do 3. januarja.

ZEORNICA SPREJELA GIUNTOVO DEMISIJO.

Rim, 20. dec. V včerajšnji dopoldanski seji poslanske zbornice je večina odobrila proračun prosvetnega ministra.

V popoldanski seji je predsednik Rocco prečital pismo posl. Giunta, v katerem le-ta izjavlja, da vztraja na svoji demisiji. Po daljši razpravi, v katero je posegal tudi Mussolini, je večina demisijo soglasno sprejela.

FAŠISTOVSKI NAPAD NA ČASNI-KARJE V CARRARI.

Carrara, 20. dec. Včeraj ponoči so fašisti v hotelu »Carrara« napadli skupino poročevalcev opozicionalnih listov, ki so se mudili v Carrari povodom štrajka. Ranjeni so bili trije poročevalci. Oblast je aretirala dva fašista in kiparja Isoppia, ki je bil v družbi s poročevalci in je v obrambi streljal.

OBNOVA SODNEGA POSTOPANJA ZARADI UMORA DON MINZONIJA.

Ferrara, 20. dec. Temeljem odkritij v Balbovem procesu je apelacijski sodni dvor v Bologni uvedel ponovno postopanje proti morilcem don Minzonija in so-krivcem ter izdal proti njim zaporna povelja. Doselej so zaprli učitelja Marana in dva kmetjska fanta; Beltrani in Forti sta pobegnila.

MALACRIA V REGINA COELI.

Rim, 20. dec. Včeraj je pod močno stražo došel v Rim Avgust Malacria ter so ga takoj odvedli v zapore Regina Coeli.

AKCIJA PROTI KRASINU.

Pariz, 20. dec. (Izv.) »Matin« ugovarja, da novo sovjetsko poslanstvo pod vodstvom Krasina zaposluje večinoma aktivne komuniste, ne pa poklicnih diplomatov. Za to ni pričakovati ugodne atmosfere za nadaljnja pogajanja med Pa-

rizom in Moskvo, ker se bo Francija branila komunistične propagande.

JAVNA VOLITEV ZBORNICEGA PREDSEDNIKA V FRANCJI.

Pariz, 20. dec. (Izv.) Zbornica je danes s 237 proti 191 glasovom sprejela zakonski predlog, po katerem se predsednik zbornice javno voli in se imena poslanecev objavijo v uradnem listu »Journal officiel«.

IZ OGRSKE.

Budimpešta, 20. dec. (Izv.) Sedanji finančni minister je bil pri nadomestnih volitvah izvoljen za poslanca.

ZBLIŽANJE MED POLGARIJO IN JUGOSLAVIJO TER ROMUNIJO.

Sofija, 20. dec. (Izv.) Kakor se izve, bo bolgarski ministrski predsednik Canakov obiskal glavna mesta Jugoslavije in Romunije, da stopi v direktno zvezo z jugoslovanskimi in romunskimi državniki in napravi dosedanje odnose še bolj pristrane.

KREDITNI PREDLOGI V PRAŠKEM PARLAMENTU.

Praga, 20. dec. (Izv.) Danes je parlament sprejel v drugem branju vladni predlog v deklaracijah drž. uradnikom; nato je razpravljal v polnomočjih pri trgovinskih pogodbah ter sprejel za 375 milijonov kreditov za praskodovance po vojni in za doklade sodnikom.

MISIJSKA RAZSTAVA V VATIKANU.

Rim, 20. dec. (Izv.) Danes se je vršil predlog misijske razstave v Vatikanu po zastopnikih italijanskih oblasti in časopisja.

Kulturträger Kosić.

G. dr. Mirko Kosić je izreden profesor za statistiko in narodno gospodarstvo na juridični fakulteti ljubljanske univerze. Tako! Gospod nam je predstavljen, sedaj pa ž njim na pomenek!

Brat Srbin, gospodin Mirko nam je namreč iztresel v belgrajski »Politiki« z dne 17. t. m. v uvodniku (Pitanje naših univerzitet) poln pehar res balkansko-bratskih prijaznosti.

Ustanovitev ljubljanske univerze, kajti v to se naš herostratič najbolj zagrizeno zaganja, mu je »fatalna greška sa našeg, i srpskog i jugoslovenskog, nacionalnog gledišta.« Pa o tem vprašanju s politično obuzdovanjem kraljevičev Mirkom ne bomo izgubljali besed; g. Kosić je v vsem svojem tonu besen fanatik in pregrevanec vsakodnevnih političnih plitkosti — zato se ž njim o najvišji naši instituciji ne da govoriti kot s človekom, ki bi mu bila globoka izobrazba umirila strasti v presoji stvari in v gledanju na svet. Pikantno je pri tem le to, da je bila gospoda Kosića ob uradniških prevedbah vlada reducirala, univerzitetni svet ljubljanskega vseučilišča ga je pa kolegijalno predložil na novo v imenovanje. To je v resnici bila »fatalna greška«.

Moramo pa otipati g. Kosića, ki maha po nas Slovence in po vseh naših kulturnih dobrinah, katerih v svoji domišljavosti doumeti ne more, tam, kjer hoče on, ki je k nam komaj skozi večno ključavnico poškilil, deliti našim sinovom moralne in znanstvene kvalifikacije.

Najbolje, da zgrabimo kar pri njegovih lastnih besedah: »tako imamo v Ljubljani na univerzitetu opasno kombinacijo jednog demokratskog i nacionalnog okvira (misli na srbski univerzitetni statut) sa birokratski orijentisanim duhom nastave. Kada se tome doda da su katedre, na osnovu autonomije, u velikom broju posednute ljudima koji se nisu nikada ozbiljno spremali za taj poziv, koji su već srasli sa birokratskim postupkom ili klerikalnim shvatanjem sviju pitanja života pojedinaca i društva onda je možda dovoljno jasno nagoveštana opasnost koja dolazi od te kombinacije srpskog univerzitetnog zakona i austrijskih uredaba.« V tem žanru gre to skozi cele litanije: »birokrat, administrativac, državni tužitelj, vojni auditor«, to so najmanji očitki, ki jih svetsko vaspitani Srbijanci Kosić očitajo našim slovenskim profesorom.

Kdo na je ta g. Kosić, ki tako trese in maha Slovence? Kdo je ta moralni in znanstveni visoki poklicanec, ki daje navzven, kako naj se z novim univerzitetnim zakonom izločijo iz naše vzgojivne korporacije tisti, ki jim on očita avstrijskants-

stvo in jih imenuje podpihovceve plemen-ske domišljavosti, on, ki ne pomeni pri nas nič, prav nič, ne statistično in ne narodno gospodarsko? G. Kosić je živel med vojno v Švici; da je on v zbiranju materiala res zanesljiv, je najboljši dokaz to, da v podkrepitev svojih vzgojnih nasvetov navaja proslulega Lujo Vojnovića, ki ga poznamo kot velikega »patrijota« in našega »nacionalista« iz bernskih arhivov avstrijskega poslanstva, na kar opozarjamo g. Kosića, če je to v svoji južni gorečnosti prezrl.

Če gospod Kosić ni smatral za vredno, da se s trudom objektivno pouči o naši borbi za lastno vseučilišče in o ljudeh, ki so se zanj potihom, toda vztrajno pripravljali, naj bi bil šel poslušat ob dijaški proslavi petletnice obstoja sedanjih naše univerze tistega mladega akademika, ki je tako lepo zbral in zgostil ves historijat našega narodnega boja, za lastno univerzo. Toda g. Kosić sedi na visokem kljusetu in ima samo potrebo, da otepa in otepa okrog sebe, a ne vidi, da bije le po svojem sedlu in iztepa slamo. E, ne valja vam posao, gospodine Kosiću! Niti pojma nima o silah, ki so vodile in ki še vodijo ter v skupnosti hranijo naš narod. Naši sinovi niso imeli državnih štipendij in ne porodičnih zvez, da bi se bili specializirali v inozemstvu; kar je storil v tem oziru naš narod, je storil v samozatajevanju, stradanju in trpljenju — in to je najvišja njegova moralna kvalifikacija. Mar misli g. Kosić, da se mogoče doseže moralna in znanstvena kvalifikacija s kakimi akcijami bakaških petrolejskih vrečev? Ne, ne, veleučeni gospod profesor, naši sinovi so jo dosegli z domačimi kmečkimi žulji in z jekleno vztrajnostjo.

Našemu »prijatelju« tudi ni všeč, da se pri nas ne uporabljajo knjige pisane v cirilici in očita nam da fabrikiramo »nov naučan jezik i na njemu svojo posebno, kakvu-takvu(!), naučnu književnost.« Ni mu prav, da bomo imeli »kroz godinu — dve sve: od patološke anatomije živca do medjunarodnog prava.« Tudi tu se kaže g. profesorja točnost in informiranost. On misli, da mi jezik šele danes delamo, mogoče mu ni prav, da imamo ledenike a ne glečerje (mi Švabi!) in da smo doma s Krasa ne pa s »srpskega« »Karstac«. Pa čemu z učenim gospodom govoriti o stvarih, ki jih pozna pri nas v zgodovini svojega naroda vsak petošolec. Naša terminologija izdrži vsako primero s srbsko, o tem naj bo g. profesor prepričan. V cirilici pa beremo Slovenci celo več kot je cirilicarjem ljubo. Če bi g. profesor zasledoval v tem oziru naše publikacije, bi se pač v svojih hohštaplarskih trditvah malo moderiral. Da pa seveda ne bomo segali po taki cirilski znanstveni literaturi ko je n. pr. »Zoologija«, ki jo je napisal belgrajski vseučiliški profesor Đorđević, je sigurno; tako skrpucalo pri nas res ne bi šlo na književni trg. Prav pristrana je Kosićeva

razlaga avtonomije univerze: »avtonomija Univerzitet je vedoma lep princip ali njegova praktična vrednost zavisi bitno od kvaliteta ljudi (stara petroljada) koji su njime zaklonjeni. A ima još više i viših principa: dobro države i Nacije.« Dalje zagotavlja g. Kosić, da bo treba, če se odstavi grozni avstrijskantski, (vidi jih seveda on), državi mnogo manj žandarjev in detektivov. G. Kosić namerava menda mesto le-teh postaviti za to službo univ. profesorje, rektor naj bi bil pa najvišji univerzitetni feldvebel (Sergeant Magnificus).

O prednosti francoske ali angleške kulture pred švabsko pa z gospodom profesorjem ne bomo polemizirali, kajti na besedičenje ni vredno odgovarjati in take trditve so tudi sicer dokaz, da te baže nacionalist nima pojma o eni edini kulturi in eni edini naciji — o kulturi in naciji duhov. Prepričani smo, da so naši slovenski sinovi, ki smo jih dali naši univerzi tej naciji neprimerno bližji.

Toliko v informacijo slovenski javnosti, da bo vedela kakšni so manevri vele-srbske klike in porodice, ki jih je v brezmejni domišljavosti ali pa v posebnih namenih izblebetal v »Politiki« Srbijance Kosić.

Mi se bomo temu primerno ravnali.

Jo ti je užitek: Mirim čokolada!

Politične vesti.

+ Pobalinski napad na slovensko univerzo. Dr. Mirko Kosić, profesor na slovenski univerzi v Ljubljani, je priobčil v belgrajski »Politiki« 17. decembra t. l., št. 5981, uprav infamen napad na najvišji učni zavod slovenskega naroda, na katerem sam poučuje. Žal nam je, da radi tesnosti prostora članka ne moremo ponatisniti v celoti, da bi naši čitatelji dobili popoln vpogled v moralne kvalitete tega gospoda. Njegova izvajanja temeljijo v tem, da Slovenci nimamo nobene pravice do svojega jezika, kulture in znanstvenega delovanja, ampak da imamo sprejeti srbski jezik, miselnost in kulturo, ali, kakor se on izraža, miselnost »Države in Nacije«. Iz tega bi se delo sklepati, da je Mirko Kosić postal aktiven član Orjuna. Ogorčuje se na tem, da »Slovenci fabricirajo nov znanstveni jezik in na njem svojo posebno — »kak'notakšno« — znanstveno književnost.« Tako niso posvali slovenskega jezika svojčas niti nemški nacionalci. Potem obtožuje Slovence, »da se ne poslužujejo knjiž, ki so tiskane v Belgradu s cirilico«. Osredje tega njegovega pamfleta pa tvori slovensko vseučilišče. To je krivo, da se goji še dalje slovenski jezik in slovenska kultura. Sledi uprav podel napad na lastne kolege. »Katedre ljubljanskega vseučilišča« — tako pravi Kosić — »so na podlagi avtonomije zasedene po večini z ljudmi, ki se niso nikoli resno pripravili za ta poklic!« Toda slovenski vseučiliški profesorji niso samo neznalice, oni niso samo »povojne imaginarne provincijalne veličine«, oni so tudi nesporno za državno in moralno vzgojo! Kosić jim očita, da širijo in utrjujejo »avstrijsko kulturo« in »rimsko moralo«, da je slovenska univerza »trdnjava duha avstrijskega in rimske-cerkvenega«, da slovenski profesorji nimajo potrebnih »kvalitet«, da bi »duhovno in moralno vzpajali naraščajo!« Človek ne bi nikdar verjel, da more vseučiliški profesor napisati take ostudnosti, da bi ne h'le črno na belem natisnjene v »Politiki«. Atmosfera slovenskega vseučilišča mu je »tujekta in zlobna«, profesorji so mu »uslednice nekdanje Avstrije.« ki »vzdržujejo pri življenju duha bivših gospodarjev«. Ljudje, ki »šarantajo z odrezki pred 30 in več leti.« Kako niko Kosić sodi o svojih slovenskih kolegih, na dokaznje najbolj sledeči stavek: »Koliko manj bo treba žandarjev in detektivov v tej deželi, kadar bo prišel naraščati, vzgojen v činstvenem duhu naprednih kulturnih icerlev.« V zvezi z vsem ostlim ne pomeni to nič več in nič manj, kakor da slovenski vseučiliški profesorji niso zmogni vzgojiti moralno solidnega naraščaja. Res, krasen kompliment! Kosić je nanizal v svojem pamfletu toliko psov, da jih ni v pesnetku ne moremo vseh prinesiti. Kulminacijska točka je to, da je bila ustanovitev vseučilišča v Ljubljani »fatalna pogreška z našega, srbskega in jugoslovanskega, naciona'nega stališča.« Tu je torej Kosić razkril popolnoma svoje srce. Srbsko je enako »našemu«, »jugoslovanskemu«, »nacionalnemu«, slovensko je torej enako tujemu, nenarodnemu. Zato

proč s slovenskim! Država naj izda enoten vseučiliški zakon, ki naj primerno okkre avtonomijo, kajti najvišje je »dobro Države in Nacije.« Ljubljana pa univerze sploh ne rabi, ampak samo tehniko z dijaki in profesorji »vseh plemen«. Sedanji slovenski profesorji se morajo seveda odstraniti in nadomestiti z elementi, ki bodo »dajali zadosti garancij, da se jim poveri misija duhovne in moralne vzgoje naraščaja.« Seveda se ima popolnoma preprečiti gojitev »slovenske narodne individualnosti«, ki je v nasprotju z »Državo in Nacijo«, ker je »avstrijska« in »klerikalna«. — To so le posamezne smrdljive cvetke iz Kosićevega buketa. Značilno je, da »Jutro« in »Narod« niti eno besedo tega članka ne omenjata, ravnotako značilno je, da je ta smrdljiva bomba počila v »Politiki« tik za protestom vseučiliške mladine proti Pribečevićem nasilstvom in za proslavo petletnice slovenske univerze, katero so »naprednjaki« bojkotirali. Značilno pa je tudi, da se Kosićevi nazori o univerzi čisto krijejo s tendencami ministra za prosveto pri »reformi« naše srednje šole. V tej stvari je sistem, in ta sistem je: uničenje slovenskega naroda in jezika. Jasno je tudi, da je Kosić govoril v imenu naših samostalnih demokratov. Odgovor bo dobil on kakor vsi, ki stojijo za njegovim neblagodiščim izbruhom.

+ »Slovenstvo ni v nevarnosti!« sta vpila dozdaj »Jutro« in »Narod«, kadar koli smo opozarjali na namene centralistične vlade, da posrbi naše javno in kulturno življenje. »Demokrati« so nam očitali, da s tem samo »hujskamo zoper državo«. Danes pa je že v nevarnosti slovenska univerza, zoper katero so otvorili ogenj eksponenti PPZ režima v Ljubljani. Za srednjo šolo pride na vrsto še naš najvišji prosvetni zavod, kojega slovenski značaj nameravajo ubiti z državnimi vseučiliškim zakonom. Vedno bolj je očito, da nas smatrajo vlastodržci za narodno manjšino, katero je treba izbrisati s površja Jugoslavije. Te težnje pa podpira SDS z žerjavom na čelu. In ti ljudje zdaj še berajo pri Slovincih za glasove in vabijo druge slovenske stranke, da se združijo z njimi v en blok! Ali ste res tako udarjeni, da resno mislite, da se bo kak zaveden Slovenec tako omadeževal in podprl grobokobe slovenstva? Vas, ki pomagate izpodkopavati našo univerzo, zenico v očesu slovenskega naroda, in dovolite, da se blatijo najboljši slovenski kulturni delavci!

+ Ljubljanski mandati. »Jutro« si domišlja, da je iznašlo senzacionalno novost, ako trdi, da se brigamo za ljubljanski mandat. Mi se kot vestna stranka brigamo za vsak okraj in vsak mandat in ne postavljamo kakor žerjavovei kandidatur samo zaradi lepšega. Ljubljani hočemo dati za zastopnika poštenega, zavednega Slovence, ne pa Pribečevićevega hlapca. Večje skrbi kakor mi pa imajo z ljubljanskim mandatom žerjavovei, kajti oni ga lahko izgubijo, mi pa ga samo lahko dobimo. V liberalnih krogih se odkrito razpravlja, da je kandidatura z Mohoričem prenačljiva, ponesrečena. Može je politični analfabet, ki bo delal in govoril samo to, kar mu bo Agromerur diktiral. »Slov. narod« je sam priznal, da Mohorič nima nobene politične erudicije, ko je strmečemu svetu naznanil banalno-neumno novost, da se bo odšel Mohoriču na ljubo vsa jugoslovanska politika gibala v gospodarskem pravcu. Na Mohoričev govorniški talent pa se med trgovalci dne ni zbila prava šala. Sicer pa še Mohoričeva kandidatura ni končnoveljavna, ker se med trgovci in obrtniki pripravljajo akcije, ki bo stavila zahteve, da Mohorič pusti ali Agromerurja, na večje škodljive slovenskega trgovskega in obrtnega stanu, ali pa Trgovsko-obrtno zbornico, ki mu za to, da se stavi v službo protivnega ji Agromerurja, ne bo plačevala še mesečno 8000 Din nagrade. Kako ljubzen ima Agromerur za slovensko trgovino in industrijo, je najljepši dokaz, da Agromerur še vedno zadržuje dr. Spahovo dovoljenje za devizno borzo, ker je baje Slavenska banka ne potrebuje.

+ Zavratac na Dolenjskem. 18. t. m. na delavnik ropoldne, se je zbralo nepričakovano veliko število mož in fantov volivcev na volivnem shodu v Zagradcu. Jasno in točno mu izvajanju bivš. posl. dr. Kuloveca so vsi navzoči razno sledili in enoglasno izrekli zahvalo in neomajno zaupanje SLS.

+ Kandi'atne liste. Iz »Službenih Novin« z dne 17. decembra 1924 vidimo, da so bile vložene in potrjene kandidatne liste za moravsko okrožje 11. decembra, z

* Tonot pravzaprav že drugič; gl. dr. Glonarjev članek »Kulturträger« v »Slovenec« z dne 16. oktobra 1924, št. 287.

O dločitev ni težka!

koliko so nižji izdatki za ilustrirane reklamne tiskovine, izdelane potom offset-tiska, od izdelkov kake druge tvrdke, ki uporablja za tisk Vaših reklamnih ilustracij klišeje, in tako tiskovine brez potrebe podraži.

Kadar sestavljate Vaš reklamni proračun, se prej informirajte v JUGOSLOVANSKI TISKARNI v Ljubljani,

Veliko Kikindo in Veliki Bečkerek ter za okrožje tikveško dne 9. decembra. Prva izmed teh treh z nosilcem Velja Popovićem, druga z nosilcem dr. Slavkom Sečurovom in tretja z nosilcem Ignacijem Stefanovičem. Vse te tri so torej potrjene, preden je dovršil državni odbor svoje delo. Ali bo »Jutro« tudi te tri liste proglašalo za neveljavne? Čudimo se, kako more list, ki hoče nekako veljati za list inteligence, prinašati take neslanosti, kakor so bile one o naši kandidatni listi. Silno bi bilo ustrezno radovednemu občinstvu, ko bi hotelo »Jutro« prinesiti imena onih »odličnih« pravnikov, ki da soglašajo z »Jutrovim« mnenjem.

+ V skrivnostno temo zavija PPŽ režim pogodbe, ki jih je g. Ninčič sklenil z Italijo. Kakor izjavlja delegat dr. Rybař, je sklenila naša vlada z Italijo celih 9 pogodb glede Reke, v prvi vrsti glede železniškega tarifa, izvoza našega lesa in sploh glede prometa Reke z jugoslovanskim zaledjem. Začuda pa niti dr. Rybař niti kdo drugi ničesar ne pove, kakšna je vsebina teh pogodb. Edino, kar izveemo, je, da so se »posli« reševali dosti povoljno, kakor se izraža g. Rybař, to se pravi po starem gimnazijskem žargonu »kaumgenügend«. Če pomislimo, da si je stavila Italija pri teh pogajanjih za cilj, da spelje ves promet iz tujega zaledja na Reko, da bi le-ta ne propadla, oziroma na jugoslovanske stroške živela, si lahko mislimo, kako so te pogodbe izpadle. Razmejitvenega vprašanja v Sloveniji pa gospodje sploh še niso rešili. Bomo videli, kako bo PPŽ režim to točko rešil. Na vsak način čakajo Hrvati in Slovence nova razočaranja, ko bodo izvedeli, kaj so spankijali Velesrbi z Mussolinijem na račun naših gospodarskih in narodnih interesov. Seveda se tajne klavzule med PPŽ in Italijo, ki določajo da se bosta oba reakcionarna režima med seboj podpirala, ne bodo objavile.

Najboljši
Izvalni stroj
je edino le

Josip Petelinca

znamenka
Griffner in Adler
za rodbino, obrt in industrijo

Ljubljana blizu Prešernovega spomenika
Posk. v vsakem brezplačno. Veljavna garancija.
Delavnica za popravila
Na veliko Telefon 913 Na malo

Beleške.

Modrost »Slovenskega naroda«. — V uvodniku 21. t. m. piše »Slovenski narod« debelo podčrtano: »Brez notranjega reda in miru, brez parlamentarne večine in brez močnih, doslednih, nacionalno z miselnih (o prekrasna slovensčina!) in ustvarjajočih produktivnih vlad ne bomo reševali svojih javnih problemov«. — To pravimo tudi mi. Zato pa je nujno potrebno, da se strmgolavi fašistovska PPŽ vlada, pod katero se gazijo zakoni, uprizarjajo večni notranji nemiri in se ne producira ničesar, pač pa državno premoženje požira.

Na vse strani. Kdo plača? V notici s tem naslovom smo včeraj vpraševali, kje ima JDS in liberalna prosveta naenkrat toliko sredstev, da po deželi kar mgolgi »predavateljev« in agitatorjev. Komaj je »Slovenec« včeraj prišel med ljudi, že nam je prijatelj prišel povedati, da imajo vsi predavatelji zveze kulturnih društev (Žerjavove) brezplačne vozne karte drugega razreda po vseh železnicah v naši državi. Že samo za to ceno se sp'lača biti »predavatelj«. Zato je »predavatelj« na cente.

Snubci. Naši samostojni demokratje, ki so se še pred par dnevi rogali SLS, se jočejo v današnjem »Slov. narodu«, da se nočejo naprednjaki združiti v eno fronto. To jadikovanje se nanaša seveda predvsem na Ljubljano. Samostojna demokratska stranka snubi samostojne kmete, narodne socialce, socialiste in celo komuniste, toda nihče se noče odzvati, da bi pomagal demokratom do zmage. »Našli smo odziv samo pri radikalih«, konstatira žalostno »Narod«. To je pač lepo spridevalo za SDS v Sloveniji, da brez tujih bergelj nikakor ne more hoditi in da z lastno močjo ne more upati niti na en mandat! Vsa strašila s »klerikalno nevarnostjo« ne bodo vstvarila v Sloveniji nikdar več napredne fronte kot priprege SDS. Kajti napredno fronto bi morali tvoriti sami naprednjaki, SDS pa, ki hoče celo stati izkoni fronti na čelu, je najbolj reakcionarna stranka v Sloveniji, pravi slovenski fascio, oziroma kuklusklan. Zagovarja diktaturo, preganja svobodo vseučilišč, se valja v bizantinstvu, zahteva ukinitve tiskovne in društvene svobode, pozivlja k zatiranju vseh profitašistovskih strank z oboroženo silo itd. S tako stranko se vendar ne morejo združiti napredni, ampak samo reakcionarni elementi, kakršnih pa v Sloveniji razun SDS ni. Dična družba Žerjavovih

pristašev bo torej že morala iti v boj, oprta samo na berglje tistih radikalov, ki so bili tako neumni, da so se dali od SDS nalimati. Napredni elementi bodo pa vsi združeni v demokratični SLS!

Posvetovanje staršev, prizadetih po srednješolski reformi.

Minister za prosveto g. Svetozar Pribičević je, kakor znano, izdal sredi šolskega leta naredbo, naj se na realnih gimnazijah sedaj, sredi šolskega leta, ukine pouk latinščine in nemščine, ki se naj prične zopet šele v petem letniku. Po tej velepedagogični naredbi bi se učenci prvega letnika bili učili latinščine 3 mesece zastoj, učenci drugega letnika pa 13 mesecev; starši pa bi bili prisiljeni kupovati nove drage knjige.

Veliko število slovenskih staršev se je čutilo vsled te naredbe ne samo gmotno prizadetih, ampak tudi moralno. Zato so se čutili dolžne, da proti tej nesmiselni naredbi gospoda prosvetnega ministra glasno in odločno protestirajo.

V imenu velikega števila staršev so sklicali gg. dvorni svetnik B. Bežek, dr. Božidar Vodušek in predsednik Zveze trgovskih gremijev za Slovenijo Ivan Jelačin ml. protestni shod, ki se je vršil včeraj od 8. do 10. ure zvečer v dvorani justične palače.

Udeležba je bila ogromna, tako da je moralo mnogo ljudi stati na prostornem hodniku. Shod je počastil s svojim obiskom tudi ljubljanski škof dr. Jeglič. Prosvetno upravo je zastopal realni ravnatelj g. Mazi. Udeležilo pa se je shoda tudi veliko število profesorjev, odvetnikov in drugih odličnikov.

Shod je otvoril točno ob 8. uri dvorni svetnik Bežek, ki je po kratkem, a lepem pozdravu dal besedo g. Jelačinu.

G. Jelačin je uvodoma pojasnil vzrok, zakaj je moralo priti do današnjega zborovanja, potem je mirno in trezno razmotrival položaj staršev, v katerega so prišli po zaslugi g. prosvetnega ministra in njegove naredbe. Ministrsko naredbo je odločno obsodil, ne samo radi tega, ker bi bilo v tem slučaju toliko dosedanjega truda učencev zaman, ampak tudi radi tega, ker je naredba po svojem bistvu protikulturna.

Glede latinščine je povedal govornik svoje mnenje tako jasno, da mu sploh ni bilo mogoče ugovarjati. Navedel je vse, kar so povedali v prilog latinščine priznani strokovnjaki, povedal pa je tudi vse, kar more povedati o tej stvari človek, ki je odličen zastopnik praktičnega življenja. Iz svoje lastne izkušnje je navedel govornik lepe zgled, koliko mu je koristila latinščina pri njegovih trgovskih študijah. Posebno odobravanje je žel z besedo, da ni treba, da bi se mi v svrhu izenačenja ponižali na nivo naših južnih bratov, ampak oni naj se dvignejo na našo višino, kar bo lepše in boljše izenačenje. Za slovensko mladino zahteva govornik mnogo pouka, zlasti jezikovnega, ker si mi Slovenci ne moremo dovoliti luksusa kakor Angleži, da bi govorili le en sam jezik. Mnogo pouka nam je treba, da ostanemo na višini omike, kajti samo z omiko in z vsestransko izobrazbo s bomo priborili ono mesto, ki nam gre. Nam pa naredbe, kakor jo je izdal g. prosvetni minister, našo omiko kratijo. Mi moramo imeti močne ljudi, če hočemo močno državo. Tisti, ki te moči nimajo, ne spadajo v srednjo šolo, ampak naj se posvete obrti itd., ki pa danes tudi ni več samo ročno delo. Govornik je svoje trditve krepko podčrtal s primeri iz lastne izkušnje, povedal pa je tudi, kako sodijo o nas Slovenci odlični, zlasti v tujini živeči Srbi, ki pravijo, da spadamo mi Slovenci popolnoma v zapadnoevropski kulturni krog, njihovi rodni bratje pa — na Balkan! Kakor je govornik znal podkrepiť svoja izvačanja glede pouka v latinščini z lepimi primeri iz lastne izkušnje, tako je tudi omejitvev zgodovinskega pouka zelo drastično ilustriral z besedami: Ali naj hodijo naši otroci iskat Ahilovo peto k starinarjem, trojanskega konja pa hodijo gledat v kino?

Končno predlaga g. Jelačin v interesu prizadetih staršev:

1. prošnjo na Nj. Vel. kralja,
2. pritožbo na državni svet,
3. vlogo na prosvetnega ministra, in
4. prošnjo na ministra Žerjava, da vpliva na ministra prosvete v smislu zahtev slovenskih staršev.

Za svoj govor je žel g. Jelačin burno odobravanje. Govor g. Jelačina je bil najisjajnejši dokaz, kaj napravi iz človeka temeljita izobrazba. Nikdo se ni čudil, zakaj je baš on nastopil kot branitelj dosedanjega visokega nivoja našega šolstva. Splošno mnenje je bilo, da sliši človek tako stvaren in baš radi tega tako prepričevalen govor samo v redkih srečnih primerih. Slovenski trgovci so lahko ponosni na moža, ki so mu poverili v svoji organizaciji tako odlično mesto.

Po govoru je g. Jelačin prebral tekst prošnje na kralja. Prošnja je bila sestavljena v srbohrvaškem jeziku. Nato se oglaš

k besedi podpolkovnik v p. g. Martin Colarič: Če že pošljemo prošnjo na Nj. Veličanstvo, predlagam, da se pošlje prošnja v slovenskem jeziku! Slovensčina je ravno tako državni jezik kakor srbsčina! (Burno odobravanje.)

Nato dobi besedo g. dr. Božidar Vodušek. V kratkem govoru je pojasnjeval velike koristi učenja latinskega jezika in povedal nekaj prav mikavnih zgodbic iz praktičnega življenja. Tako n. pr. je rekel prvi urednik »Slov. naroda«, Josip Jurčič očetu govornikovemu: »Kakor hitro preberem kak dopis, takoj vem, ali ima pisec klasično izobrazbo ali ne.« Govornik odločno naglašal, da nam Slovincem ne more zadoščati srbski učni načrt, ker mi hočemo več!

Po teh dveh govorih pa se je začela oglašati k besedi opozicija. Demokratje so komandirali na shod celo vrsto svojih profesorjev in dijakov, osebno z realke, da pridobe ljudi za Pribičevićeve reformistične novotarije, toda demokratska garda se je izkazala jako slabo. Gospodje so govorili o vsem, samo ne o Pribičevićevi naredbi. S tem so dokazali, da ne znajo ločiti niti predmeta razprave od svojih osebnih teorij in ljudje so opravičeno rekli: »Seveda, če imajo pohje take profesorje, ne more iti v šoli naprej!«

Tako se je »odlikoval« g. profesor Dolžan s trditvijo, da je učenje latinščine »tor-

tura duha«! Kakor da bi bilo »piljenje« matematičnih formul kaj drugega! Za njim je nastopil prof. Sturm, moderni filolog. Ta je branil Pribičevićevo naredbo tako, da bi ga lahko zavidali celo gg. uredniki »Jutra«. Njegovim in g. profesorja Dolžana trditvam je velika večina zborovalcev burno ugovarjala. Tudi gg. profesorja Pavlič in Kobal nista imela dosti več sreče, ker nihče ni govoril o tem, za kar je šlo, namreč o umestnosti in neumestnosti takih naredb sredi šolskega leta, ampak sta govorila le o nekih reformah in novih »šolskih tipi«, o katerih je rekel že sloveči naravoslovec Ernst Mach: »Man schafft neue Typen für die Teppen«.

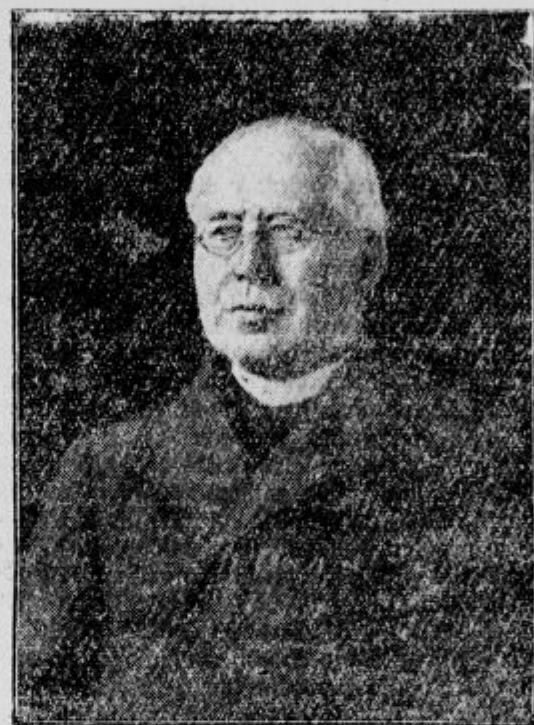
Ogromno dobravanje pa je žel g. podpolkovnik v pokoju Martin Colarič za svoja izvačanja. »Če so profesorji vzgojitelji,« je rekel, »kakor so bili pater Lacko Hrovat in drugi, gre tudi fantom dobro. Toda izdajati naredbe, kakor jih izdaja Pribičević, se pravi norčevati se s stariši in z njihovim denarjem!«

Te besede so ljudje razumeli in zato so g. Colariču pritrjevali vse drugače kakor njegovim megljenim predgovorom.

Končno je g. Jelačin pozval vse, ki se strinjajo z njim, da podpišejo prošnjo na kralja, nakar so se ljudje mirno razšli. Podpisalo je vlogo takoj 54 očetov in mater.

Dnevne novice.

Kanonik Ivan Sušnik — sedemdesetletnik.

Čudil se bo, kdor pozna osebno kanonika Ivana Sušnika, da mu pišemo živopisno črtico v spomin njegove sedemdesetnice. Raven kakor sveča, prožen, čvrst, vsestranski vprežen v razno delo, duševno nenavadno čil, zanimajoč se za vsak nov pojav, posebno na prirodoslovnem znanstvenem polju, živeč svojemuko, na delu vsak dan od štirih zjutraj, žrtvujoč ves svoj čas in vse svoje moči Bogu v čast in bližnjemu v pomoč ostal je mladosten, ne verjame, da je 70 letnik in se čudi, da ne more več skakati čez dve stopnici navzgor kakor nekdanj.

Ivan Sušnik se je rodil 21. dec. 1854 v Škofji Loki v ugledni meščanski družini Krmbirtovi. Ljudsko šolo je obiskoval v domači mestni šoli, ki jo je tedaj vodil direktor Kramar. Nižjo gimnazijo je potoval v Kranju, višjo pa v Ljubljani, kjer je dovršil tudi bogoslovje in bil 27. julija 1877 posvečen. — Služboval je v Radečah in potem dolgo vrsto let kot kaplan in župnik v Selcih. L. 1894 je bil imenovan za kanonika v Ljubljani, pa je ostal še eno leto kot kanonik v službi v Selcih.

Duhovnik po volji božji je bil ljudstvu vselej in povsod na razpolago. Ni je bilo tako temne viharne noči, ne meter visokih sneženih zametov, ki bi ga bili le količkar motili na njegovih potih k bolnikom po več ur oddaljenim od župne cerkve. Torišče njegovega dela je bila cerkev in v cerkvi zlasti spovednica Po deset ur na dan v spovednici to zanj ni nič posebnega, zlasti kadar so dijaške spovedi in pa razni prazniki. Vedno je prijazen in potrpečljiv, v spovednici se razjezi samo tedaj, kadar Stanko Premrl odpre v stolnici vse registre pri orglah na koru in mora Sušnik zaradi šuma prenehati s spovedovanjem. Kanonik Sušnik je vsestransko izobražen, posebno pa se odlikuje njegovo teoretično in praktično znanje v naravoslovju in matematiki. To svoje temeljito znanje je uporabljal v korist naroda, med katerim je živel.

Rad je navajal ljudi, da bi znali izrabiti vodne sile; delal je načrte za turbine pri žagah in mlinih, napravil je načrte za praktično urejene kmetijske hiše; nekaj takih načrtov je svoj čas objavil v Domoljubu. Vodilno je sodeloval pri napravi

manjših vodovodov. V loški okolici, posebn pa v selški dolini se nahaja še mnogo sledi njegovega praktičnega dela v tem pogledu.

Pečal se je v samotnem, od zdravnika oddaljenem kraju tudi s homeopatijo, še bolj pa s kirurgijo. Ako so se fantje stopili med seboj, so se tolažili rekoč: Nas bo pa župnik zašil in obvezal. Tedanji loški zdravnik dr. Arko je njegove šive in obveze večkrat pohvalno omenjal.

Rad je zahajal na planine; na Triglavu je bil petindvajsetkrat. Sedaj več ne misli iti na Triglav, razen če se odloči škof dr. Jeglič na to pot; za ta slučaj mu je obljubil, da ga spremlja.

Posesnik Janš iz loških hribov je navdušil Sušnika še kot dijaka za lov. Zato je tudi pozneje rad stopil s puško v gozd ali na planine, vendar pa se lovčevske latinščine ni navadil. Njegova puška skrbno osnažena počiva že mnogo let v njegovem stanovanju in čaka, da pride po njo profesor Iso Cankar, kadar ostavi cigarete, kakor se glasi dogovor.

Sedaj porablja kanonik Sušnik svoj prosti čas s čitanjem znanstvenih knjig, posebno drago pa mu je delo z mikroskopom. — Ako si s kanonikom znan ali nisi znan, če prideš k njemu, te bo s posebnim veseljem in z izredno strokovno znanostjo vvel v skrivnosti mikroskopa, kazal ti bo razne lepe prirejene preparate lastnega izdelka in ti razkrival z mladeniško navdušenostjo skrivnosti neskončno lepe narave.

Kadar ima naš kanonik kake težave z raznimi znanstvenimi problemi, n. pr. ali je vredno življenje življenja, o svobodni volji, ali o event. številu pogubljenih, tedaj pa seže po rožnem vencu, ali pa kot goreč častilec Najsvetejšega pohiti v cerkev in tam pomiri svoje srce.

Tem vrsticam ni bil namen podati živopisne detailje, le par označujočih barv je bilo vrženih na papir, iz katerih se kaže, upamo, da dobro zadeta slika kanonika Sušnika. Zato tudi natančneje ne omenjam, da je Sušnik mnogo pisal v razne liste: Dom in svet, Slovenec, Domoljub itd. Le to omenim, da je bil vselej na razpolago, kadar je prišlo na površje kako važnejše vprašanje iz stroke naravoslovja. Pozabiti ne smemo, da je v teku let imel v Ljubljani in drugod mnogo, mnogo zanimivih, stvarnih predavanj iz najrazličnejših strok človeškega znanja.

Rad bi še kaj omenil glede kanonikovega značaja, pa se bojim, da bi ga v njegovi skromnosti ne žalil. Toliko pa vendar lahko rečem, da kanonik Sušnik nima nobenega sovražnika, in da ga čislamo in ljubimo vsi, ki ga poznamo.

Kanonik Sušnik je še eden tistih redkih mož, ki stoje na stališču prodajalca, kadar kupujejo, in na strani kupovalca, kadar prodajajo in to se mi zdi, da je edino znamenje njegove sedemdesetletne starosti.

— »Ilustrirani Slovenec« bo naslov prilogi »Slovenec«, ki izide prvič za božični dan, in ki bo drugič priložena novoletni, pozneje pa vsaki nedeljski številki in prinašala najaktualnejše slike z vseh polj našega javnega kulturnega in gospodarskega življenja. Kljub velikim stroškom za novo priloženo se naročnina »Slovenca« z novim letom ne bo povišala, zato pa listova uprava upravičeno pričakuje, da bo vsak naš somišljenik zastavil vse svoje moči, da čim največ pomnoži število Slovencev narodnikov v svojem okraju. — Posamezni izvodi nedoljske številke »Slovenca« se bodo s prilogo vred prodajale po tri dinarje. Somišljeniki in prijatelji, storite svojo dolžnost!

S tem je bil dnevni red izčrpan in seja zaključena ob četrti na 9. uro zvečer.

Z Viča. Veliko ogorčenje vlada v naši občini. G. Štrukelj je postal žrtev sedanjega režima. Pretekli petek je moral oditi iz šole, za katero si je pridobil neveljavih zaslug. Upali smo sicer, toda zelo malo, da bo vsaj socialni čut obvladal ljudi na prosvetnem oddelku, pa liberalno srce je neobčutno kot kamen na cesti. Tej vnebovpijoči krivici je pot odprl neki Seme tam iz Ljubljane. Za razsodnega človeka ne velja njegov izgovor, »češ, sem bil prisiljen — jaz nisem kriv« — tako se je opravičeval deželni glavar Pilat in vendar danes ves svet pozna njegov zločin. Gosp. Seme, ali je vaše ravnanje tovariško? Odločen ne bi vam prav nič ne škodoval, ampak že dvignil vaš ugled med učiteljstvom obeh struj, ker bi se ravnali po pravilu: tovariš ne škoduj sotovarišu, še manj pa njegovi družini. Človek pa, ki mora po svojem poklicu druge uvajati k čednostnemu življenju, ne sme poznati ne brezsrčnosti in tudi maščevalnosti ne. Pa če kdo še s svojo rodno sestro ne more živeti brez tožbe, potem se ne čudimo, da je tak zmožen tudi za ono, k čemur ga vleče častihlepnost. Toda na svetu se vse prevrača. Kolo politike se hitro suče. Za sigurno stalno mesto tudi »akrat« ne bo prišlo v poštev. — G. Štruklju pa izražamo v imenu naše občinske svoje iskreno sožalje. Zadnja občinska seja je dovolj jasno o tem govorila in javno pokazala »upanje, katero uživate med nami, par demokratov pri tem stopi popolnoma v ozadje. Občinski možje raznih strank so namreč poslali brzojav s prošnjo na kralja v Belgrad, da bi ukinil premestitev našega priljubljenega nadučitelja. G. Štrukelj, čeravno vas sedanje teror tira drugam, ste vi še vedno in ostanete tudi naprej edino pravi šolski voditelj naše osmrzredne šole Morda in še daleč, ko bo tako mislila tudi šolska oblast in tudi g. Seme, učitelj na Vrtači.

Iz Most pri Ljubljani. Veselimo se obžani iz Most, rešenje prihaja med nas, tako nam prerokujejo. Prišel bo rešenik, prišel bo debel gospod, bolj debelšasti, bolj upogajeni in še bolj zibajoči se kot sedanji župan. Močni ga muči revma, težke noge, popelčkov ni, sladke koreninice so že pozehle, predaleč je bolnica, predaleč je dvorec; bližje — zato bomo rajši županovali v Mostah v naši ljubi domačiji. Živjo stric Janez, kako ste kaj skomandirali. Kaj so kaj povedali gospod pri okr. glavarstvu pri gradb. direktiji, pa v šoli, ali je bilo kaj popelčkov, pa koreninice, ali bo kaj velik koš grehov, ali bo dovolj močen strik, da bomo obesili tega Ribničana, saj je res že potreben enkrat, ker je klerikalec! Kajne striček saj so tebe tudi mislili, ko si bil klerikalec in si z rdečo srcačo Komurjeve purmane dražil. Pamen si bil, pa si jo rajši slekel in odkuril na drugo stran iskat zavetja. Težko je bilo, precej truda, precej znoja, kaj ne, no sedaj pri radikaliji pa že bo, samo če te 8. februarja ne bodo zavrgli neveljavni občani.

Iz Štepanje vasi nam pišejo: Preteklo nedeljo smo odkrili spominsko ploščo v svetovni vojni padlim vojakom iz Hradeckega vasi. Štepanje vasi, Zgoranje in Spodnje Hrušice. V dolbino pod cerkvenim zvonikom smo vzdali 40 vojakom črno ploščo, obročeno s sivim kamnom. Iz Štepanje vasi je 17, iz Zg. Hrušice 6, iz Sp. Hrušice 9, iz Hradeckega vasi 8 imen vklesanih na ploščo. Prebivalci imenovanih vasi so zložili potreben denar za pripravo plošč po dinarjih skupaj, prostor za vzdajanje plošč pa je dala cerkev pod zvonikom, kjer je dolbina podobna kapelici. Po sv. maši s petjem pevskega zbora prosvetnega društva v Hrušici in z darovanjem za ploščo vojnim žrtvam je godba iz Mladinskega doma zaigrala nekaj žalostink, bivši vojak Iv. Irt je povedal, da so imenovane vasi zložile za spominek okoli 11.000 kron in se zahvalil, pevsko društvo »Sava« iz Hradeckega vasi je zapelo dve žalostinki; ploščo so odkrili in bivši vojni kurat g. Franc Bonča je v lepem govoru slavil pokojne žrtve naših vasi in izvaljil solze moškim in ženskam, ki so se v velikem številu zbrali na pokopališču pri cerkvi. Po govoru je med zvonjenjem in sviranjem godbe šla procesija h križu na pokopališču, kjer je duhovščina opravila molitve za pokojne vojake, društvo »Sava« je pa zaključilo slovesnost z žalostinko »Vigred se povrne!« Tako smo bili v ljubljanski okolici prvi, ki smo se spomnili svojih mrtvih tovarišev iz svetovne vojne in aranžirali lepo slavnost, ki je vse zadovoljila.

Zmaro pri Litiji. Po bližnji in daljni okolici se klatijo neki boljši ljudje, ki skušajo begati naše ljudstvo, češ, da se vlagateljem v šmartenski posojilnici obresti ne pripisujejo, če vlagatelj ne hodi večkrat v hranilnico. Nadalje lažejo, da hranilnica ne plačuje 6 in pol odstotne obresti, ampak samo 4 in pol odstotne šmartanci in okolščani, vedite, da je namen teh ljudi prozoren! Škoda! ali češ, s tem je vašim odličnim zadržnim ustanovam in s tem vam samim. Zato ne verujte takim ljudem, ampak jih poženite neusmiljeno čez prag. Ker

taki ljudje ne morejo drugače škodovati našemu dobremu ljudstvu, bi jim pa radi unčili z lažljivim podtikanjem njih najboljše gospodarske ustanove. Pazite na take ljudi ter jih naznanite vodstvu hranilnice, ki bo z njimi pošteno obračunalo.

Prosvetna zveza.

II. prosvetni večer, ki se je vršil v petek zvečer v Ljudskem domu, je izpadel prav dobro. Dvorana je bila polna mladih in starih vedoželjnih gledalcev in poslušalcev. Godba Mladinskega doma je zaigrala 4 skladbe; tu in tam premočno, dvorana je namreč premajhna za tako polno zasedeno godbo. Priznana solistinja gdč. Slavka Saxova je izborna zapela Rubinsteinovega Mornarja. Močan glas, jasna izgovarjava, z občutkom podana skladba je silno učinkovala na poslušalce. Želimo le, da gospodična zopet kmalu ponudi tako lepo zapeto pesem. G. Miloš Stare je krasno podal šantičevu Novo pokolenje. Zlasti lep je bil pasus, kjer pesnik vabi k slojni ljubavi domovine. Schubertovo pesem Čolnarja in Viharno jutro, podano po g. Jožu Likoviču smo poslušali, kakor bi res gledali na mirnih valovih plavajoči ribiški čoln. Viharno jutro je dobilo v njegovem močnem glasu dobrega interpretanta. Spremljava na glasovirju je bila v dobrih moreh, a kaj, ko je pa bil glasovir »prehlašen«. Bogve, kdaj je bil zadnjič vglazen? Zelo živahno in poljudno je predel g. prof. Mazovec zgodovino Dalmacije. Lepe skioptične slike so nas navdušile za lepoto naše Adrije. Splošna sodbja je bila: lep večer je bil. Začetek točen, konec pravočasen, dvorana zekurjena, samo malo zaprašena.

Skioplična predavanja o Rimu. Prosvetna zveza je pripravljena, vse nedelje in praznike v januarju in februarju z ozirom na pomladno romanje v Rim, napraviti skioplična predavanja o Rimu, katakombah, preganjanju kristjanov v prvih treh stoletjih, in o Italiji. Predavatelji so na razpolago; dva aparata sta pripravljena. Tudi za one kraje, kjer nimajo električne luči, župnije in prosvetna društva sporočite na Prosvetno zvezo kje in kdaj želite ta predavanja.

Slike naših prosvetnih domov pošljite Zvezi. Slike bo prinašal »Ilustrovani Slovence«. Tudi slike odrov, dvoran, lepih oderških prospektov so dobro došle.

V Cerknici bo predavanje o Dolenjski in Belokrajini v nedeljo 21. dec. z lepimi skiopličnimi slikami. 26. dec. bo predavanje istotam o Švici. Člani prosvetnega društva ne zamudite prilike ki se vam nudi.

Prosvetno društvo v Hrušici pri Ljubljani priredi v nedeljo 21. dec. skioplično predavanje: Marijino življenje v slikah. K obilni udeležbi vabi odbor.

Tomislav: danes popoldne bo skioplično predavanje o prvih treh stoletjih krščanstva v župnišču.

Rudnik: danes 21. dec. se vrši občni zbor Prosvetnega društva s predavanjem g. p. E. Klasinca. Člani vljudno vabljeni.

Prosvetno društvo na Igu ima 24. dec. skioplično predavanje Stari zakon. Predavanje pojasnjuje lepe slike.

Božičnica priredi Prosvetno društvo v Dobu pri Domžalah na praznik 26. dec. ob 3 popoldne. Spored: Petje, deklamacija in predavanje: Marijino življenje v slikah.

Kamnik: na praznik sv. Štefana bo v Kamniškem domu Prosvetna akademija s petjem, deklamacijo in predavanjem o Dalmaciji. Pri predavanju se bodo kazale lepe skioplične slike o našem jadranskem obrežju in lepi Dalmaciji.

V Višnji gori se bodo na sveti večer kazale skioplične slike o sveti deželi. Na sporedu so še druge zanimive točke. Prijatelji prosvetnega društva vljudno vabljeni.

Naznanila.

Rokodelski dom. V pondeljek, 22. t. m. bo predaval v dvorani Rokodelskega doma mnsgr. Viktor Steska o slovenskem slikarstvu. Predavanje bodo pojasnjevale skioplične slike. Pričetek predavanja je točno ob osmih zvečer.

Družabni klub. Sestanek drevi ob 8. v Akademskem domu. Spored zabaven in družaben. — Odbor.

Sentpeterski prosvetno društvo priredi v pondeljek 22. t. m. ob pol 20. uri v svojih prostorih župnijska ulica 1 predavanje. Predava tajnik »Prosvetne zveze« Zor o zgodovinskem razvoju slikanja Marije in o Marijinih slikarjih. Predavanja bodo pojasnjevale slike podane s pomočjo kartoskopa. Člani in gostje vabljeni.

V Sentjakobskem prosvetnem društvu bo v nedeljo, 21. t. m. zvečer ob pol 8. predaval mons. V. Steska (40 skiop. slik).

Šikarji! Danes popoldne ob 5 bo v samostanski dvorani zanimivo skioplično predavanje o misijonih. Predava mnsgr. V. Steska. Vabimo. — Jutri zvečer ob pol 8. bo predaval g. dr. Breclj o šolski higijeni. Vabljeni posebno stariši in mladina.

Ježica pri Ljubljani. Na praznik sv. Štefana ob 3 popoldne ponovi »Pevski odsek« S. K. I. D. Vodopivčevu spevoigro »Kovačev študent«. Pred igro je na sporedu 7 pevskih točk, po večini vse domače narodne pesmi. — Vstopnice v predprodaji v trgovini I. Smrke, pred predstavo v Društvenem domu.

Protestni shod ljubljanskih hišnih posestnikov. Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani priredi na praznik sv. Štefana, v petek dne 26. t. m. 1924 ob pol 10. uri popoldne v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani velik protestni shod. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Cerkveni vestnik.

e Močlanska Marijina kongregacija pri sv. Jožefu ima danes ob pol 4 popoldne svoj redni shod.

Dijaški vestnik.

d Občni zbor novomeške podružnice Slovenske dijaške zveze se bo vršil v torek pred Novim letom, t. j. 30. t. m. v Novem mestu ob 9 uri popoldne v veliki sobi gostilne Košak s sledečim dnevnim redom: 1. Predavanje. 2. Volitve odbora. 3. Slučajnosti. Vabite se še enkrat vsi katoliški akademiki in srednješolci ter starešine naših akad. društev, da se občnega zbora sigurno udeležite. — Josip Rezelj, abs. jur., sklicatelj.

Po svetu.

sv Haarmann obsojen na smrt. Te dni se je v Hannoveru končal proces proti mnogokratnemu morilec Haarmannu ki je razkril strašno moralne in socialne razmere velikih mest. Haarmann je tekom par let iz perverz-nih nagonov umoril neznano število mladih fantov — dokazanih mu je 24 umorov, a javnost sodi, da ima na vesti do 50 žrtev — njih telesa razkosal in znesel deloma v stranišče deloma v reko Leino, deloma jih je v plinovi pečici sežgal, deloma pa meso prodajal! Kot zli duh mu je stal ob strani »prijatelj« Grana, ki je prejemal od njega obleko umorjenih žrtev in jo prodajal. Haarmann je bil ves čas pod policijskim nadzorstvom, obenem pa njen konfident! Kot tak je imel prost dostop na kolodvor, kjer je lovil svoje žrtve in jih zvaljal na svoj dom. Proti Haarmannu je bilo vloženih mnogo ovadb, a policija ga je kot konfidenta štela. Šele tedaj, ko je prišla Haarmannova krivda v nekem slučaju nepobitno na dan, so ga zaprli. Proces je vzbujal po vsem svetu ogromno zgledovanje. V Hannoveru samem je bilo razburjenje silno in bilo se je batil napada na Haarmanna. Zdravniki so izrekli, da je Haarmann moralno in intelektualno manj vreden, vendar za svoja dejanja odgovoren. Haarmann je bil že parkrat v norišnici in je epileptik. Sodišče ga je zaradi 24 umorov obsodilo na smrt. Istotako je obsojen na smrt njegov tovariš Grana. Obtoženca sta razsodbo mirno poslušala. Haarmann je potem vstal in izjavil, da sprejema razsodbo brez vsakega pridržka. Zagovornik ga je skušal pregovoriti, da to izjavo prekliče, a Haarmann je rekel: »Na to sem že dolgo mislil, razsodbo sprejemam.« S tem je Haarmannov usoda zapечатena. Grana je prijavil predlog za pomilostenje.

sv Najdaljši tunel na svetu. V kratkem bodo po dolgih popravilih otvorili podzemeljsko železnico med London-City in London-South. Dolgost te podzemeljske železnice znaša sedaj deset angleških milj, med tem ko je prej znašala samo sedem milj. Prihodnje leto ga bodo nanovo podaljšali še za 4 milje. Tako bo ta tunel, ki je bil nekoč majhen, le par milj dolg, sedaj najdaljši na svetu. Sedaj ga prekašata še samo tunela Sv. Gotthard in Simplon (12 in četril milje). Čeprav je Anglija kar preprežena s podzemeljskimi železnicami, vendar ni imela tunelov, ki bi merili nad 3 milj.

sv Smrt poljskega slikarja. Te dni je umrl v Varšavi znani akademski slikar Antoni Piotrowski v starosti 70 let. Piotrowski je bil znan posebno kot odličen slikar prizorov iz vojne.

sv Novi londonski Lord Mayor (župan), sir Alfred Bower, je katoličan. Nekaj dni po svojem imenovanju je v svečanem sprevodu, v spremstvu častnih straž, napravil poset kardinalu Bourne. Za angleške razmere je to nekaj posebnega.

sv Letalo brez ropota. Londonski listi poročajo, da se je neki angleški izdelovalnici letal posrečilo zgraditi letalo, ki ne povzroča nikakega žuma in ropota. Motorji teko popolnoma tiho.

sv Spomenik znamenite pevke. V Stockholmju je bil te dni odkrit spomenik znameniti pevki Jenny Lind, ki je živela za časa cesarja Viljema I.

sv Dve vrsti stražnikov. V Berlinu je bil zadnje dni velik prepir. In sicer v oddelku zoologičnega vrta, kjer sta dve vrsti stražnikov: navaadni, plačani od države in pa čače, ptice iz rodu škorkelj. Čače so približno tako velike kakor purani in jih imajo doma v argentinski domovini za stražarje v kurjih hlevih. Ob rami pod perotni imajo oster nož iz kosti, kakor kakšno bodalo. Stražijo ob ograji kletke in ranijo vsakogar, ki pride noter, z onim nožem. In sicer od strani, ko gre mimo. Zaenkrat je uprava sklenila, da bo plačala obe vrsti, čače s koruzo, stražnike pa z denarjem, a katerim bi čače itak ne vedele nič početi.

Poslano.

Ko je ded vzel babico

jo je iznenadil za Božič s košarico darov od MEINLA. Res, ni prikladnejših darov za Božič in Novo leto, kot je taka košara, napolnjena z najfinejšimi Meinlovimi čokoladami in bonboni, Meinlovimi najfinejšimi kav-nimi mešanici in čaj, liker, vino, keksi itd. — Božične košare, bodisi v kakršnem koli aranžmaju, se dobe v vseh podružnicah trvdke JULIO MEINL, ustanovljena 1862.

Morda ne veš,

daje umrl 21. dec. 1375 italijanski pisatelj Bocaccio (Decamerone, r. 1313); da se je ustanovila 23. dec. 1865 latinska novčna zveza (frank, lira, dinar, lev, lej); da so sklenili leta 1805 dne 26. dec. mir v Požunu, ali kakor pravimo danes, v Bratislavi; da je bil rojen 27. dec. 1822 slavni francoski kemik in zdravnik Pasteur (umrl 1890); pasja steklina); da je umrl komponist Puccini namerala zgraditi veliko operno gledališče, ki bi bilo stalo 40.000 funtov (18.600.000 dinarjev) tu da hočejo sedaj njegovi dedič s pomočjo italijanske vlade in rimske občine ta načrt izvršiti; da bodo na otokih južnega Indijskega oceana napravili Francozi polarne »zoologične vrtove« za varstvo in ohranitev raznih polarnih živali, ki bi sicer vsled zasledovanja v najbližjem času izumrle; da sta v Newyorku dva telefonska abonentata tožila telefonsko družbo na povračilo 41.000 dolarjev; tako visoko cenita škodo v njihju hiši, povzročeno po požaru, ker je preteklo 17 minut preden sta dobila telefonsko zvezo s policijo; da je znašel angleški arhitekt Leslie Moore električni stroj s posebnimi sesalkami, s katerimi lahko potegnemo les razjeda-jočega črva iz desk in tramov ven; da je ameriški milijonar George Eastman ob svoji 70 letnici rekel: »Hočem videti, zakaj sem si premoženje pridobil in je nato zapustil skupiček svojih akcij v znesku treh milijonov funtov (945 milijonov dinarjev) štirim vzgojevalnim zavodom; da je razlika med ameriškimi in evropskimi bogataši sploh ta, da evropski za dobrodelne in druge take usmene skoraj nič ne dajo, da se pa smatrajo ameriški milijonarji samo za nekakšne upravitelje »od ljudstva nam izročeneja premoženja« ter da se kar kosajo, kdo bo dal več.

LEP GLAS.

Neki pevec v Parizu je očaroval vse mesto s svojim glasom. Kralj Ludvik XIV., ki je imel jako rad glasbo, je večkrat prišel v opero, samo da je njega slišal. Neki večer pa je tako lepo pel, da je bilo kralju nad vse všeč in je zato želel dati mu kak znak svoje naklonjenosti. — Pevec je imel prijatelja na dvoru. Po tega pošlje kralj in mu reče: »Rad bi govoril z Vašim prijateljem pevcom. Pripeljte ga jutri.« — Naslednje jutro pripelje dvorjan pevca h kralju. Pevec je bil jako domisljiv človek, toda jako nemaren v obleki. Pri tej priložnosti je imel prav slabe nogavice. To kralju ni bilo všeč, kajti vaje je bil imeti okoli sebe vedno lepo oblečene ljudi. — Kralj reče pevcu: »Ali ste Vi pevec, o katerem govorijo vse mesto?« — Pevec se hlini skromnega in odgovori: »Ne vem tega, Veličanstvo. Toda vem, da lahko napravim iz svojega glasu, kar hočem.« — »Me jako veseli,« pravi kralj, »in prav dobro storite, ako si napravite par nogavic iz njega, kajti jako ste jih potrebni.«

ANGLEŠKA ŠALA.

Žalujoča vdova je dala vklesati na nagrobni spomenik svojemu možu sledeči nežni napis:

»Počivaj v miru, dokler se zopet ne srečava.«

ORGLAR IN GONIMEH.

Organist je neko nedeljo jako lep komad igral na orglje. Ko je končal, mu pravi gonimeh: »Zdi se mi, da sva danes prav lepo orgljala.« — »Midva?« vsiklikne orglar, »mislim, da sem jaz sam lepo sviral.«

Nekaj časa zatem je orgljar orgljal neko drugo lepo stvar; kar se mu orglje sredi ustavilo, ker niso imele sape. Organist postane silno jezen in zakliče meharju, naj napihne orglje. Toda ni hotel, dokler mu ni orgljar obljubil, da ne bo nikdar več rekel: »Jaz sem igral« temveč »midva sva igrala.« kajti on sam brez gonimehove pomoči ni more.

Priporoča se specialna trgovina za
Damsko moderna oblačila
M. Kršič & Sučar, Ljubljana, Stari trg 9.

Samo do 31. decembra 1924

Vam je mogoče dobiti nagrado v gotovini, ako si kupite zimsko suknjo ali obleko iz najlinejše blaga pri trvdki

Drago Schwab v Ljubljani.

Tudi aviatika ima svojo senzacijo. 11. dec. se je posrečilo Francozu Bonnetu, da je dosegel z aeroplanom 448.170 km hitrost na uro ter potolkel s tem rekord Amerikance Williamsa od 4. nov. 1923 s 429.025 km. Ta dolžina pa ni izvožena temveč samo sestavljena po dolni hitrosti n atrikilometrsko razdaljo. Ne vemo še, kakšna je bila največja hipna hitrost; doslej največja je bila 507 km na uro, dosegel jo je Williams.

naprodaj. 30 HP, 4 cilindri, 6 sedežen. — Najnovejšega tipa, 3 mesece v rabi. Garantirano brezhiben. — Naslov v upravi »Slovenca« pod številko 7721.

LOKOMOBILI 10-500 HP

Well-tanz novi ali popolno generalno popravljene in preizkušene s tovarniškim jamstvom in men ažo.

Sirovoolini - Diesel - upojni plin - motori

BRAČA FISCHER B. ZAGREB

Pantovčak 1 b. Pogledajte naše veliko skladišče

Za Božič

priporoča

Nova založba

r. z. z. o. z. v Ljubljani, Kongresni trg štev. 19

ko primerna darila sledeče knjige lastne založbe: Cankar Ivan, Podoba iz sanj; Cankar Izidor, Olik; Debevc, Vzori in boji; Euripides, Bratski spor; Finžgar, Zbrani spisi IV.; Herman-Bradač, Ivančkov svetl večer; Jaklič, Ljudske povesti; Majcen, Kaslija; Mole, Tristan ex Siberia; Shakespeare, Beneški trgovec in Julij Cezar; Sophokles, Kralj Oidipus; Stele, Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih.

Finžgar, Zbrani spisi (za božič) izide V. zvezek. Prerokovanje. — Razen teh ima v zalogi leposlovne in šolske knjige, tudi tujih slovstev, v bogatem izboru.

Tovarna vijakov

Splošne stavbene družbe **MARIBOR**

Aleksandrova cesta št. 12

Vijaki za les vsake vrste in vsake velikosti, zakovice za pločevino, iz medenine, železa, bakra in aluminija itd.

Objava.

Na dan 15. januarja 1925 ob 11. dopoldne se vrši v Saobračajnem oddelku občine mesta Beograda, Jugoviča ulica št. 1 OFERTNA LICITACIJA za dobavo

1100 m³ kocek črne borovine za tlakovanje ulic.

Ponudbe morajo odgovarjati zakonu o drž. računovodstvu in točno odgovarjati predpisanim občin in tehničkim pogojem, koje morejo interesi vpogledati oziroma odkupiti v saobračajnem oddelku občine mesta Beograda.

IZ SUDA OPČINE MESTA BEOGRADA
ad br. 30.716 z dne 11. decembra 1924.

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE d. d. v Ljubljani

ZVONARNA

ustanovljena leta 1767., dobavlja priznane prvovrstne bronaste ZVONOVE čistih glasov po konkurenčnih cenah v kratkih rokih.

Zahlevajte cenik!

KOŽUHOVINA

VSEH VRST NA IZBIRO PRI

L. ROT, krznarstvo — LJUBLJANA — 5646
STROJENJE, BARVANJE in IZDELAVA KOŽUHOVINE

Pozor!

Samo 300 Din

franko na dom!

Ta garnitura kuhinjske posode je iz najboljšega aluminija, snežno-bela in desettleja trpežna. — Dobavlja se proti predplačilu ali pa po povzetju.

Kovinska Industrija INŽ. J. B. BOHL Maribor S.H.S.

Cenik brezplačno. — Inzerat priložiti. — Ako bi ne ugajalo, se vzeme radevolje nazaj.

Ustanovljeno 1842.

Najstarejša pleskarska in črkoslikarska tvrdka v Sloveniji

prevzema pleskanje stavb, pohištva, || Črkoslikarstvo na steklo, zid, platno, centralnih peči, železnih konstrukcij itd. les, pločevino itd.

Brata Eberl nasl. Martinc, Černe & Comp, družba z o. z.
Ljubljana, Igriška ulica št. 6 (poleg dramskega gledališča).

Inserirajte v našem listu!

Franjo Cvilak, Slov. Bistrica

belUnica voska, obri medu in voščenin

priporoča pred. duhovščini ter cerkvenim predstojništvom

voščenin sveč za svečnico, svetnikov, kadila itd. ter tudi vsem trgovcem lepih okrašenih sveč s podobami, za spomin na prvo sveto obhajilo umetno izdelano.

Tvrdka odlikovana z zlato kolajno na pokrajinski obrtni razstavi v Mariboru 1922. Cene zmerne! Postrežba solidna in točna!

Kopirne knjige računov, komisijske knjižice, šolske mape, notese itd.

dobavlja najceneje

Knjigoveznica R. T. D.

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6/II

Globoko užaloščeni naznanjamo, da je naš predragi prijatelj

Henrik Cocron

polkovnik v pokoju

dne 19. t. m. v Gospodu preminul.

Milinkovič & Co.

Jutranja zvezda.

Napisal H. Rider Haggard. Iz angleščine prevel Peter M. Cernigoj.

(Dalje.)

50

»Potem moraš nositi svoj jarem da' je do konca, pride, in konce pride, ko bo grobnica gotova.«

»Nikakor ne,« je odgovoril Abi in je vztrepetal, »ker imam drugačen načrt; zato sem prišel, da se razgovorim s teboj. Prijatelj Kaku, ti jo moraš ubiti. Čuj! Tebi so čari pokorni. Čar, ki je premagal očeta, bo zmogel tudi hčer. Napraviti ti je treba samo voščeno podobno ali morda dve ter ji udihniti moč, in stvar je gotova in potem — računaj na plačilo.«

»Računam na plačilo, presvetli princ,« je odgovoril zvezdoznanec posmehljivo. »Ali naj ti povem, kakšno bo to plačilo? Smrt v dolgih mukah. Načrt je sploh neizvedljiv, zakaj da zveš resnico, nje ne more nihče ubiti.«

»Kaj hočeš s tem reči, bedak?« je vprašal Abi jezno. »Meso in kri se morata ukloniti smrti.«

Po Kakujevem suhem obličju se je razlil bolesten smehljaj, ko je odgovoril: »Beseda, vredna tvoje modrosti, princ. Gotovo uči izkušnja človeka, da se morata meso in kri ukloniti smrti. Da, da, meso in kri!«

»Nehaj se mi režati kakor opica,« je zasikal Abi besno, »ali pa ti dokažem resničnost tvojih besed na tvojem lastnem vratu. Potegnil je meč, mu zagrozil z njim in pristavil: »Sedaj mi povej, kaj hočeš reči, ali...«

»Princ,« je jecljal Kaku in se zgrudil na kolena, »ne smem, ne morem. Prizanesi mi, to je skrivnost bogov.«

»Tedaj pojdi k bogovom, lažniv pes,

in se razgovarjaj z njimi o tem,« je odgovoril Abi in dvignil meč, »zakaj ona mi gotovo ne bo zamerila, če te pošljem tjakaj.«

»Usmiljenje!« je hropel Kaku trepetajoč na tleh, njegov gospod pa je vihtel meč nad njegovo plešasto glavo, prepričan, da bo rajši govoril nego umrl.

Ta trenutek, ko je zvezdoslovčeva usoda bila na tehtnici, je prišel do njiju ušes šum glasov in z njimi lahki, jasni smeh, ki sta ga dobro poznala. Abi je pozabil na svojo namero, stopil k oknu in pogledal skozi odprto v vetrnico. Nato se je obrnil, pomignil Kakuju in zašepetal:

»Pridi in pogledaj! Tudi kasneje bo čas, da umrješ.«

Vezir je ubogal, se splazil po kolenih do okna, se vzravnal in pogledal skozi vetrnico. In videl je tole: V ograjenem vrtu tam spodaj, skritem vrtu palače, je stala kraljica Neter-Tua in solnčna svetloba, ki je prodirala skozi krošnje cvetočega drevja, je padala v jasni žarkih na nje lepoto. Ni bila sama, pred njo je klečal mož, obelčen v bogato opravo plemiča. Kaku ga je takoj spoznal, bil je Abijev najljubši kapitan, čeprav je bil še mlad, častnik, ki ga je princ cenil in ga zaradi njegovega uma ter hrabrosti dvignil do odličnega mesta ter mu dal lastno hčer za ženo. Tudi on je igral odlično vlogo v veliki zaroti proti faraonu, bil je tisti, ki je zadal smrtni udarec Mermesu, možu gospe Aste.

Sedaj je igral drugačno vlogo, namreč vlogo kraljičinega ljubimca, zakaj držal je rob njenega oblačila v rokah in ga pritiskal na ustnice ter ji strastno govoril. Prisluškovavca sta mogla ujeti nekaj njegovih besed.

Tvegal je življenje, da spleza preko zidu. Obožuje jo. Brez nje ne more živeti. Pripravljen je storiti vse, kar zahteva — zbrati četo in ubiti Abija; to bo lahko, ker

so vsi ljubosumni na prince in so prepričani, da je ni vreden. Naj mu podari svojo ljubezen in on jo bo zopet napravil za edino vladarico Egipta in bo sam zadovoljen, da ji služi kot suženj. Naj mu reče vsaj eno prijazno besedo.

Tako je govoril, divje, proseče, kakor človek, ki ga je strast opojila in ne ve, kaj govori in kaj dela. Neter-Tua pa je mirno poslušala in se je zdaj pa zdaj nasmejala s tistim svojim lahkim, tihim smehom.

Slednjič je vstal in jo poskušal prijeti za roko, toda ona je, še vedno smeje, odmahnila in nenadoma spregovorila:

»Ti si ubil Mermesa, ko se je grudil pod ranami, kajne, in on mi je bil rednik. Dobro, dobro, zgodilo se je v boju in ti moraš biti pogumen mož, prav tako pogumen, kakor lep, ker bi si drugače ne upal priti semkaj, kjer te more ena sama moja beseda usmrtiti. In sedaj pojdi zopet, prijatelj, h hčeri mojega gospoda in svoji ženi, in če si upaš, ji povej, kje si bil in zakaj, saj si pogumen mož,« in zopet se je zasmejala.

Začel jo je nanovo strastno prositi, moledujoč, naj mu da vsaj kakšen spomin, dokler se ni slednjič na videz omečila in se ga usmiliła; iztegnila je roko in izbrala cvetlico med mnogimi, ki so rastle tamkaj, ter mu jo da, nato pa je pokazala na drevesa, ki so zakrivala zid, in on je takoj izginil med njimi, opotekajoč se v preobilju radosti.

Gledala je za njim, ko je odhajal, in se čudno smejala, nato pa se je, še vedno smehljaje, ozrla na grm, s katerega je bila odtrgala cvet, in Kaku je opazil, da je to bila roža, ki so jo rabili le pogrebniiki, da z njo venčajo mrtvece.

Abi pa tega ni opazil. Pozabil je bil na svoj prepričanje s Kakujem in na vse drugo, težko je dihal in se penil v ljubosumni jezi,

momljal, da hoče kapitana ubiti in to hinavsko kraljico tudi, ki se je drznila poslušati ljubezensko izpoved in mu dala cvetlico v spomin. Naj je stokrat faraonka, umoril jo bo, saj ima pravico; z golim mečem v roki se je obrnil, da odide iz sobe.

»Če kaj takega namerjaš, gospod,« je rekel Kaku s čudnim glasom, »ostani tukaj!«

»Zakaj, človek?« je vprašal Abi.

»Ker pride njeno veličanstvo semkaj,« je odgovoril, »in ta soba je mirna in priprava. Nihče ne prihaja vanjo razen mene.«

Ko je izgovoril te besede, so se vrata odprla in zopet zaprla in pred njima je stala Neter-Tua, Amenova zvezda.

Zdelo se je, da je nje oko v temi, ki je vladala v sobi, zagledalo najprej goli meč v Abijevi roki. Nekaj časa je gledala nanj, potem se je ozrla na Kakuja, ki je čepel v kotu, nato pa je vprašala z mirnim glasom:

»Zakaj si izdrl meč, o soprog?«

»Da te ubijem, o žena,« je odgovoril besno, kajti jeza ga je bila prevzela.

Ona ga je še nekaj časa opazovala, potem pa je, smehljaje se na svoj poseben način, rekla:

»Res? Pa zakaj prav sedaj in ne ob kakem drugem času? Ali ti je Kakujev nasvet dal poguma?«

»Ali ti je še treba vpraševati, brezsrčna ženska? Ali ne gleda tole okno tja doli na vrt?«

»O, spominjam se, tvoj kapitan, ki je umoril Mermesa, mož tvoje hčere, mi je tako dobro razodel svojo ljubezen, da sem ga poplačala s pogrebno cvetko, ker sem vedela, da naju opazuješ. Poravnaj svoj račun z njim, kakor želiš sam in pa njegova žena; mene to ne briga.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo, da je naša ljubljena sestra ozir. teta in svakinja, gospa

Ivana Janežič roj Kovač
posestnica in gostilničarka v Domžalah

preminula. — Pogreb drage sestrice bo v nedeljo dne 21. decembra ob 4 popoldne na farno pokopališče v Domžalah.

Prejeto umrlo priporočamo v pobožno molitev in prijazen spomin.

Ljubljana - Domžale, 20. decembra 1924.

FRANC in ANDREJ KOVAČ, brata.

**LIVARNA
ZVONOGLAS
MARIBOR**

Dobavlja najboljše bronaste zvonove, po kakovosti nadkriljujejo one iz predvojnega časa, tihi harmonični glasovi, 4 tedenski dobavni rok, večletno jamstvo. — Odlikovana tverka z zlato kolajno. Cene najnižje v Jugoslaviji

**OSRAM
NITRA**

OSRAM
to znamko mora nositi žarnica

Izdatna razsvetljava poveča ostrino in hitrost vida.

MIMI JESENKO naznanja v svojem in v imenu svoje tete **IVANE REBEK**, da so njena ljubljena mama, gospa

Marija Jesenko

večkrat previdni s sv. zakramenti v 78. letu starosti danes mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb bo v ponedeljek, 22. t. m. ob 3. uri pop. v Škofji Loki, kjer se bo truplo predrage pokojnice položilo v rodbinsko rakev. — Vence hvaležno odklanjam, prosim pa za ljubljeno pokojnico pobožno molitve.

V Škofji Loki, 20. decembra 1924.

Izvežban odvetniški sollicitator

se išče proti ugodni plači. — Dopisi pod »Sollicitator« na »Publicitas«, oglasni zavod — Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 7, II. nadstropje. 7944

Perilo za dame in gospode
Različno kombinirano perilo po najnižjih cenah
Primerna božična darila
M. Alešovec, Ljubljana
Cankarjevo nabr. 1

OBISČITE TRGOVINO
B. VESELINOVIČA & KO., MARIBOR
GOSPOSKA ULICA 26. — Ima veliko izbero: srajc, ovratnikov nogavic, klobukov, čepic, triko-perila, volnene trikotaže, šalov, svilenih bluz, kravat. — Fini francoski parfemi: Coty, Hubigan, Gybs, Botot, Zermandie, Piver, Simon, Roger Golet, kol. vode 4711 in Marija Farini, fina mila, pudri, Kaloderme, Odol, in drugo. Dobite dobro blago po solidnih, znižanih cenah. — Od oktobra t. l. nov princip: malo zaslužka — velik obrat!

Pozor! Za polaganje tal in obilanje shramb se dobi vsaka množina po najnižji ceni „nuč. in fed. skobl anih desk“
na parni žagi **FRANC OSET**
SV. PETER v Savinjski dolini.

Veletrgovina J. C. Mayer v Ljubljani

priporoča za božič in novo leto po **NAJNIŽJI CENI** svojo bogato zalogo raznovrstnega modnega volnega blaga za damske plašče, kostume, obleke in bluze. Svila raznovrstne kakovosti v vseh modnih barvah. Angleški in češki ševijot in kamgarn v izbrani kvaliteti in modernih vzorcev za moške obleke in suknje. Velika izbira cefirja, porhanta, kretona, klota in vseh vrst šifona, platna, damasta in gradelna. Fine preproge, zavese, posteljne garniture, linolej, volnene in prešite odeje, mlinska volnena in svilena sita in dežniki. --

Posebno se opozarja na izredno **ZNIŽANE CENE** različnih konfekcijskih predmetov kakor, svilene, volnene, batistaste obleke in bluze itd. itd. itd.

SODE

za vino, pivo, žganje in olje, prvovrstne izdeluje in dobavlja h trosojdu in najcenejšo mehanična sodarska delavnica

R. PICHLEPJA SIN, MARIBOR
Francišanska ul. 11, v meroizkusnem uradu.
Iz lesa s seboj prinesenega, se izdelujejo vsakovrstni sodi, takoj.
Popravila hitro in pri zmernih cenah.

**Naumann
Vesta
Kayser**

**šivalni
stroji**
na veliko in malo pri

**Em. Fischer,
Zagreb**

Jurišičeva ul. 6 in Sudnička ul. 3.

Nadomestni deli in vse potrebščine za šivalne stroje. Najnižje tovarniške cene
Zahtevajte ponudbe!

Napad na oceanski parnik

Velikanske podgane so napadle zadnje dni na poti v Ameriko velik parnik, tako da je bilo na stotine ljudi v nevarnosti. Slučajno pa se je nahajal na parniku zastopnik »KEMIČNEGA ZAVODA ZA UNICEVANJE MRČESI: PODGAN, MIŠI IN ŠURKOV« — ki je s svojim kemičnim sredstvom uničil vse podgane in tako rešil ljudi strašne smrti. Povrnili se je nazaj in se nahaja v palači »Jadranske banke« v Ljubljani, kjer sprejema naročila.

Pred nakupom se prepričajte o nizkih cenah v staroznani manufakturni trgovini
Jhl & Kühr preje Carl Soss, Maribor, Aleksandrova c. 9
Barhali, flaneli, tiskovina, hlačevina, sukno za moške obleke, belo platno, flanel in šivane odeje vedno v zalogi
Zanesljivo blago
Nizke cene

**Popo'noma varno naložite denar v
LJUBLJANSKO POSOJILNICO**
registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

Mestni trg šte. 6

— ki ima že nad —

10.000.000.— Din jamstvene glavnice

Vloge na hranil. knjižice in tekoči račun obrestuje najugodnejše

Najlepše veselje napravite za

Božič in Novo leto

gospodinj in nevesti z

WECK-ovim aparatom

za ukuhanje.

Dobavlja:

FRUCTUS — LJUBLJANA
Tabor 2. — Krekov trg 10.

WEITZEL

Ingenieur Gese Ischaff, Komand. t. dr.

Oddelek I. **CENITVE**

tehničnih naprav industrijskih podjetij in poslopij vseh vrst in za vse namene.

Oddelek II. **STROKOVNA MNIENJA**

in interesno zastopstvo vseh vrst, za vse namene, zaupne izjave in ustanovitve.

Oddelek III. **STROJI**

Sodelovanjem naših oddelkov I. in II. najboljše zveze! Za dobavo vseh strojev in naprav — Prezidave. — Načrti. — Stavbeno vodstvo.

Radebeul-Dresden (Deutschland).